

ALETTA SMITS

Aletta Smits studeerde Engels en heeft lang lesgegeven op diverse middelbare scholen en op de lerarenopleiding van de Universiteit Leiden. Voor het schrijven van haar proefschrift bleek het nodig over psychologie en ICT te leren, en dat, samen met haar leservaring, zette haar op het spoor van de pubers. Naast haar lezingen werkt ze als onderzoeker en docent bij de Hogeschool Utrecht. Aletta heeft een vrouw, een zoon en een Heidewachtel, Mollie.

ACHTER HET BEHANG PLAKKEN?

Zeg eens eerlijk: als jij ‘achter het behang plakken’ leest, waar denk je dan aan? Grote kans dat er een stagiair, puber of andere jonge hond op je netvlies verschijnt. Ondernemers vinden de omgang met jongelui lang niet altijd gemakkelijk. Pubers zijn lui, ongemotiveerd, onopgevoed en nog veel meer dingen die jij als ondernemer absoluut niet bent. Puberkenner Aletta Smits vertelt ons hoe dat komt, en hoe je ermee leert leven.

TEKST: JANINE VERSCHURE | FOTO'S: ALETTA SMITS, NICOLAS LOBOS EN JANINE VERSCHURE

Als we Aletta spreken is ze herstellende van een val met haar fiets, veroorzaakt door Heidewachtel Mollie die tegen het voorwiel sprong. Schaafwonden, een gezicht dat eruitziet of ze een akkefietje had met een kickbokser, en een flinke hersenschudding. Aletta vertelt dat de val vooral het gevolg was van haar eigen onoplettendheid. Dat is een mooi bruggetje naar de relatie tussen het opvoeden van honden en kinderen, waar we verderop in dit artikel op terugkomen. Aletta vertelt dat haar hond normaliter Mollie heet. “Als ze stout is wordt dat Mollie Margaret, en als ze echt te ver gaat heet ze opeens: ‘MolliemolliemolliemollieNee!’ Hoe ze heette toen ze mij van mijn fiets lanceerde? Mollie hoor, het was mijn eigen schuld.”

Puberexpert

Als we haar vragen of ze een ‘puberexpert’ is, zegt Aletta: “Ik denk er al twintig jaar over na, las en schreef erover, maar ik heb nooit een CT-scan gemaakt van de hersenen van een puber. Mijn expertise komt voort uit ervaring, onder andere met mijn prachtige, maar niet-biologische zoon en uit het verzamelen van onderzoek en verhalen van andere ouders. Als iemand zich afvraagt hoe hij moet omgaan met pubers, neemt hij in principe al aan dat die pubers een probleem hebben. Klagen over ‘de jeugd van tegenwoordig’ doen we als sinds Socrates. Dat is aan de ene kant een geruststelling: het komt elke keer weer goed. Maar als jij met pubers werkt, is het toch wel handig als je ze een beetje leert begrijpen.”

Puberbrein

Aletta legt uit dat een deel van het onbegrip voortkomt uit het feit dat het brein van pubers daadwerkelijk anders functioneert dan dat van volwassenen. “Dat verzin ik niet, dat is wetenschappelijk onderzocht door mensen die dus wél CT-scans van puberhersenen hebben gemaakt. Daaruit blijkt dat pubers andere verbindingen hebben in hun brein dan volwassenen. Zij hebben in hun voorhoofd – het gebied waarmee je beslissingen neemt, impulsen onderdrukt en emoties reguleert – meer hersencellen met relatief zwakke verbindingen. Bij volwassenen zijn de hersencellen minder talrijk, maar de verbindingen sterker. Heel letterlijk kun je het zo zien: wij

OVER PUBERS

Veel mensen denken dat een puber iemand zo tussen de 11 en 15 jaar oud is, maar Aletta vertelt dat dat ervan afhangt hoe je het begrip puber definieert. “De seksuele ontwikkeling: duurt inderdaad tot een jaar of vijftien, en de lichamelijke ontwikkeling is met een jaar of 18 wel klaar. Als we echter ook het sociaal-emotionele aspect, de cognitieve ontwikkeling en identiteitsontwikkeling meenemen, dan zijn jongeren zo rond hun 25ste pas uitgepuberd. Meisjes meestal met 23 terwijl sommige jongens doormodderen tot hun 27ste. Als ik dat vertel in een zaal denk ik soms dat ik stichting Korrelatie moet bellen, maar hierbij dus een boodschap voor werkgevers en stagebegeleiders: die jonge honden die bij jullie aan de slag zijn, zijn bijna altijd pubers.”

zijn meer vastgeroest. Voor ons is het gemakkelijker om keuzes te maken en taken te overzien, gewoon omdat we minder keuzes hebben. Dus puur omdat ons brein anders werkt.”

Voorbeeld: wasgoed op de trap

Aletta: “Er ligt een stapeltje wasgoed op de trap, waarvan het de bedoeling is dat het ooit op de bovenverdieping belandt. Als de puber naar boven gaat zonder het wasgoed mee te nemen, ga jij er al snel van uit dat hij te lui is om het mee te nemen. Maar omdat zijn voorhoofd daadwerkelijk anders in elkaar zit dan dat van jou, is het bij hem dus echt zo dat hij met één doel die trap beklimt. Als hij tijdens zijn klim het wasgoed meeneemt, vergeet hij dat doel. Daar kan hij niks aan doen.”

Voorbeeld: wat theedoeken zijn

Aletta vertelt dat een ondernemer uit de Dibevo-brancher klaagde over een stagiair die hij op haar tweede stagedag vroeg of ze theedoeken wilde halen. Waarop die stagiair vroeg wat theedoeken zijn. De ondernemer vroeg zich vertwijfeld af wat hij daar nou weer mee moest. Aletta: “Het kan zijn dat zo’n kind niet weet wat een theedoek is, omdat ze thuis nooit hoeft te helpen. Kun je haar dat kwelijk nemen? Ook bestaat de kans dat ze niet weet waar die doeken liggen, wat het verschil is tussen een thee-, vaat-, of handdoek, of dat ze tijdens haar eerste stagedag zo veel informatie kreeg dat ze niet alles kon verwerken. Waarom zou je je dan vertwijfeld afvragen: wat moet ik hier nou weer mee? Hoe erg is het om zo’n meisje uit te leggen wat jij onder een theedoek verstaat en waar ze liggen? Dat kost minder energie dan je boos maken.”

Wat het met ze doet

Even terug naar die theedoeken. Stel nou dat die ondernemer niet later tegen Aletta uitriep: ‘Wat moet ik hier nou weer mee?’, maar dat tegen die stagiair deed. En dat die stagiair echt niet wist wat een theedoek was. Da’s best een beetje lullig, toch? Probeer je, met jouw eigen vastgeroeste brein, even te verplaatsen in die puber. Stel je lachende collega’s voor en je eigen onzekerheid. Aletta: “Wanneer je volwassen bent, als je eenmaal geworteld bent in je eigen identiteit, kun je je niet meer voorstellen hoe onzeker je vroeger was, hoe zo’n voorval je kan raken. Jij bent voor je stagiair een rolmodel. Als iemand door zijn rolmodel dusdanig wordt ‘afgekeurd’, dan doet dat fysiek pijn. Ook dat is wetenschappelijk bewezen: als iemand vernedering en schaamte en uitsluiting ervaart, worden dezelfde hersengebieden actief als bij fysieke pijn. Dat wil je jouw stagiair toch niet aandoen?”

En dan nu die honden

Ik vertel Aletta over een column die ik schreef voor het blad *Onze Hond*, over een voorval met mijn eigen hond. Voor het gemak vind je die column op de volgende pagina. Op die tekst kreeg ik veel reacties. Positieve: van mensen die blij waren dat iemand nog durft te zeggen dat ze haar hond corrigeert, maar ook negatieve: van mensen die woedend hun abonnement opzegden. Er waren ook best wat reacties van mensen die zeiden dat we vandaag de dag – door een gebrek aan correctie – niet alleen honden, maar ook kinderen opvoeden tot prinsjes en prinsesjes. Wat vindt Aletta daarvan?

Mijn Saarlooswolfhond Wolfgang moet, omdat hij zich soms voortplant, elk jaar een ECVO-oogonderzoek. In tegenstelling tot de daad die samenhangt met het produceren van puppy's, moet Wolf van dat oogonderzoek niks hebben. De eerste keer ging hij er onbevangen in. Hij schrok een beetje toen de dierenarts in de donkere kamer voor hem op de knieën ging en hem met een lichtje in zijn door druppels verwijde pupillen scheen. Het jaar erop dacht-ie: mooi niet, en hebben we hem een snuitje omgedaan. Dit jaar stribelde hij tegen toen de assistente in de wachtkamer zijn ogen wilde druppelen, dus deed ik het zelf. Toen hij gromde duwde ik met mijn knie tegen zijn borst en zei boos: "Stil!"

"Nou zeg ..." zei een mevrouw die achter me zat te wachten. Ik draaide mijn hoofd om, keek haar even aan en zei niks. Soms is dat beter. Wolf was het met me eens en hield netjes zijn kop toen ik zijn ogen druppelde.

(...)

De dierenarts pakte alvast het snuitje uit een lade. Toen ik dat om zijn neus schoof verdween het laatste stukje enthousiasme uit mijn hond. Met boze gele ogen keek hij over het snuitje heen naar de dierenarts, die haar lampje al gepakt had. Wolf begon te grommen, diep vanuit zijn keel. "Stil!" zei ik kortaf, en hij zweeg.

De dierenarts ging staan en zette een stap terug. Heel even dacht ik dat mij een 'nou zeg...'-reactie te wachten stond, maar ze zei: "Wat fijn."

Heel vaak komen hier mensen die hun hond blijven aaien als hij gromt. Zeggen dat-ie braaf is als hij zich verzet, of helemaal niks doen als hij probeert te bijten. Ik maak het steeds minder vaak mee dat iemand zijn hond corrigeert. Terwijl het toch eigenlijk heel gek is dat je tegen je hond zegt dat hij braaf is als-ie gromt naar de dierenarts."

(...)

Prinsjes en prinsesjes?

Aletta vertelt dat er vier opvoedstijlen zijn, die zich van elkaar onderscheiden door de mate van verbinding en structuur.

- Bij de autoritaire opvoeding is er veel structuur en weinig verbinding. De opvoeder is degene die de grenzen bepaalt: 'Om zeven uur naar bed, omdat ik het zeg. Of: 'Als jij je ogen niet wilt laten druppelen door de assistente, binden we je vast en doen we het toch.'
- Bij de laïsser-faire opvoedstijl zeg je als ouder bijvoorbeeld: 'Als jij om tien uur naar bed wilt, dan zoek je het zelf maar uit. Dan wordt het niks met je opleiding, eigen schuld.' Of: 'Als jij nakoelingen wilt met oogproblemen, dan moet je het zelf weten. Ik heb je gewaarschuwd!' Geen structuur, maar ook geen verbinding.
- De permissieve opvoedstijl wil eigenlijk zeggen dat je helemaal de kant van je kind of je hond kiest en bijna niet begrenst. Door te zeggen: 'Lieverd, als jij die druppels niet wilt, dan hoeft het niet', behandel je hem als een prinsje of prinsesje. Je geeft weliswaar veel verbinding, maar geen structuur.
- Iemand die autoritatief opvoedt zoekt een manier om die druppels toch in die ogen te krijgen, maar geeft wel enigszins de ruimte. Door niet de assistente te laten druppelen, maar het zelf te doen. Veel structuur, maar ook veel verbinding.

Je snapt 'm al ...

Die laatste is de beste. Aletta: "Soms gaan stagebieders autoritair te werk omdat ze niet met prinsjes en prinsesjes willen werken. Terwijl je bij de autoritatieve structuur zeker wel je grenzen kunt aangeven, maar daar ook met de puber over in gesprek kunt. 'Er wordt niet gegromd naar mij', dat is de structuur. 'Maar ik doe die druppels er zelf wel in', dat is de verbinding. Structuur: 'Je bent nu alweer te laat, dus ik wil dat je wat langer doorwerkt'. 'Hoe kunnen we voorkomen dat je morgen weer te laat komt?': verbinding."

Niet achter het behang, maar erbovenop

Aletta vertelt nóg iets wat wetenschappelijk bewezen is: de autoritatieve opvoedstijl zorgt ervoor dat kinderen opgroeien tot stabiele volwassenen. Sterker nog, mensen die op deze manier werden opgevoed, blijken beter te functioneren, zowel privé als in hun werk. Kort door de bocht kun je dat als volgt vertalen: stagiairs die autoritatief, dus met structuur én verbinding worden begeleid, groeien op tot werknemers die je niet achter het behang wilt plakken, maar in een lijstje erbovenop hangt. ←

“Probeer je, met jouw eigen vastgeroeste brein, even te verplaatsen in die puber.”

